

„Fram, fram! Kristmænd,
Korsmænd, Kongsmænd!“

St. Olaf.

„Ret og Sandhed.“

Katholsk Tidende.

Dette blad udkommer hver søndag og betales med 1 krone pr. kvartal (porte iberegnet). Abonnement modtages i Norge, Sverige, Danmark og Tyskland paa alle postkontorer, men for Kristianias og for andre end forannævnte landes vedkommende i St. Olafs Trykkeri, Akersveien nr. 4, Kristiania. — Bekjendtgjørelser betales med 10 øre pr. petiline.

Politisk oversigt.

Den tyske keiser har udstedt to forordninger af betydning ved hæren. Den ene foreskriver, at der ved kadetkorpsernes undervisning skal lægges vind paa religionens praktiske, opdragende side; den anden er rettet imod den hensynsløse og tidt meget raa behandling, som soldaterne ofte bliver gjort til gjenstand for af overordnede. Wilhelm II. viser aabenbart, at han er noget mer, end de fleste antog ham for: en reisekeiser. Dog synes der allerede at være lagt en dæmper paa ham, siden han udstedte de to kabinetsordrer om arbeidssagen, da hans aabningstale i statsraadet forrige fredag var mindre vidtrækkende. Den hl. fader har udtrykt sin glæde over keiserens humane skridt. Kardinal Manning skriver til „Deutsche Revue“, at det er den viseste og værdigste af alle handlinger, nogen hersker i vor tid har foretaget, og at arbeiderne kaar i alle europæiske lande er en stor fare for enhver stat i Europa. Særlig fremhæver han umuligheden af familieliv, hvor manden har en uforsvarlig lang arbeidstid, og konen om dagen maa gaa paa arbejde. — I Berlins 6 valgkredse er der til rigsdagen valgt 2 socialister, medens 3 staar til omvalg. I Hamburg valgtes 3 socialister. I det hele skal vælges 397 mænd. Efter sidste beretning var der valgt 16 socialister, medens 40 stod til omvalg; i den tidligere rigsdag sad kun 11 socialdemokrater. Det er lystelige udsigter.

De franske socialister er som én mand enige i utilfredshed med den fra Tysklands keiser udgaade indbydelse til en international arbeiderkonferens, da de ikke lover sig noget af monarkiske regjeringer.

Schweiz har paataget sig at være voldgiftsmand ved reguleringen af grænserne mellem Kongostaten og Portugals tilstødende besiddelser.

Hollands koloniminister Keuchenius er gaaet af; statsminister Mackay tog hans plads, og det protestantiske partis fører Savorniens Lokman fik Mackays indenrigsportefeuille.

Belgiens katholske ministerium Beernart har kun vundet fastere fod ved de angreb, de liberale saa store reiste imod det.

Det engelske parlament er atter traadt sammen.

— Parnellkommissionen har afgivet sin dom derhen, at der ikke foreligger bevis mod Parnell for landsforræderiske eller forbryderiske handlinger.

I Portugal har forsvarsvæsenet faaet et sterkt opsving ved den ydmygende konflikt med England.

Østerrige har i disse dage mistet en af sine betydeligste statsmænd. Grev Julius Andrassy er død 67 aar gammel efter længere tids sygdom natten til tirsdag. Som fører i den magyariske opstand imod Østerrige i 1848 blev han dødsdømt og levede landflygtig i 7 aar. I 1867 blev han Ungarns første-minister og var siden i hele 8 aar udenrigsminister for Østerrige-Ungarn.

Fra Rusland, den brutale raaheds hjemsted, trænger der efterretninger ud i den civiliserede verden om oprørende grusomheder imod sibiriske straffefanger.

Bulgarien agter at indføre den latinske, af pave Gregor XIII. i 1582 indførte og derpaa af hele den civiliserede verden antagne tidsregning, som endnu kun ikke bruges af de græsk-skismatiske lande. — Medens Bulgarien nylig er sluppet for en revolte, idet major Panitza i natten til 1ste februar vilde bemægtige sig fyrst Ferdinands person i Sofia og dræbe første- og indenrigsminister Stambuloff, men blev kommet i forkjøbet og arresteret tillige med sine medsammen-svorne, saa er det allerede igjen blevet skueplads for en sammen-svergelse. Det var kaptein Markowitz, tilhænger af det russervenlige parti, som vilde prøve sin lykke, men fandt sin ulykke, idet Stambuloff lod ham fængsle og truer med streng afstraffelse.

I Senegal har de indfødte gjort et blodigt overfald paa den franske kolonis tropper under major Archénaud. Paa veien til Harras blev nylig en fransk karavane nedsablet af de indfødte somalis.

De almindelige valg i Brasilien har regjeringen skudt ud til høsten, og den siges at ville øge hæren med 10,000 mand inden valgene.

I fransk Kanada virkede med stor dygtighed presten Lebelle for religion og kolonisation. I betragtning af hans store fortjenester i sidstnævnte retning udbad den liberale statsminister sig ham til agerbrugsminister. Paven har belønnet hans fortjenester med protonotarværdigheden.

Gudstjenesten i st. Olafs kirke i Kristiania.

Søndag den 23de februar: kl. 7 stille messe. — Kl. 8 stille messe med homili. — Kl. 10 høimesse med prædiken. — Kl. 5 fasteandagt med prædiken.

Onsdag den 26de: kl. 6½ aften fasteandagt med prædiken.
Fredag den 28de: kl. 6½ aften korsveisandagt.

Onsdag, fredag og lørdag er tamper-faste- og abstinens-dage.

Ugekalender.

Søndag den 23de, quadragesima (Epist: II Kor. 6, 1—10) evang.: Matth. 4, 1—11. — Mandag. Matthias, apostel, evangelist og martyr. — Tirsdag. Felix III., pave, † 492. — Onsdag. Margarita af Cortona, af st. Franciscus's 3dje orden, † 1297. — Torsdag. Petrus Damian, af Avellana-eremiternes orden, kardinal, biskop af Ostia og kirkelærer, † 1072. — Fredag. Ihukommelse af Vorherres spyd og nagler. — Lørdag den 1ste mars, ferieldag. Søndag den 2den, 2den søndag i fasten.

Hyrdebrev for fasten 1890.

Dr. Joannes Baptista Fallize,

ved Guds barmhjertighed og den apostoliske stols naade
apostolisk protonotar og hs. helligheds husprælæt,

Norges apostoliske præfekt,

til det høiærværdige presteskab og alle troende
hilsen i Herren!

Elskede brødre!

I en rundskrivelse af stor betydning, dateret 25de december 1888, som Vi meddelte eder ved forrige aars fastetid, belærte den hl. fader os om de dyder, en katolsk kristen har at øve, forat hans levnet kan staa i overensstemmelse med hans tro.

Medens nu hine dyder, som Kristi stedfortræder lagde os saa indtrængende paa sinde, maa øves til enhver tid af enhver kristen, forat han *personlig* kan hellige sig og *personlig* opnaa sit evige endemaal, saa bestaar der dog ogsaa andre pligter for en kristen — pligter, der alt efter tidsforholdene er mer eller mindre paastrængende; pligter, der ikke saa meget har den enkeltes personlige vel som det menneskelige samfunds *almenvæl* for øie.

Til hele kristenheden retter nu den hl. fader en ny rundskrivelse, som omhandler de nævnte pligter, nemlig dem, der paahviler den *enkelte* kristen som medlem af familie, stat og kirke, og dem, der paahviler de ved det borgerlige samfund, statens baand *forenede* kristne lige overfor kirkens overnaturlige samfund.

Ogsaa denne skrivelse meddeler Vi eder herved istedenfor et særskilt fastehyrdebrev for iaar. Den lyder saaledes:

Pave Leo XIII.

til de

ærværdige brødre patriarker, primater, erkebisper
og bisper

og de øvrige kirkelige overhyrder,
der lever i fred og samfund med det
apostoliske sæde.

*Ærværdige brødre,
hilsen og apostolisk velsignelse!*

Tilbagevendende til kristendommens grundsatninger og omdannelse af nationernes levevis, sæder og institutioner efter dens hellige forskrifter er en nødvendighed; og daglig gjør denne nødvendighed sig med voksende paastrængenhed mere og mere gjældende. Mere og mere har man fjernet sig fra kristendommen, og desto mægtigere svulmede de onders høivande, som trænger sig ind paa os, og det paa en maade, at alle velsindede kun med ængstelse tænker paa nutiden og med frygt ser fremtiden i møde. Rigtignok har vor tid gjort ikke ringe fremskridt paa de materiele og sanselige goders omraader; men sanselige ting, fysisk magt og jordisk rigdom er ikke istand til, selv om de ogsaa gjør livet hernede bekvemt og behageligt, at mætte paa nogensomhelst maade den menneskelige aand, som stræber efter høiere og herligere goder. Vore øine og hele vor stræben maa være henvendt paa Gud: det er vor høieste lov og formaalet for vor tilværelse. Vi er jo skabte i Guds lignelse og billede, og allerede fra naturen af føler vort inderste væsen sig mægtig hendraget til Gud. Men det er ikke legemlige skridt, som fører os nærmere hen til Gud. Det er ene og alene sjælens stræben, idet den tænker og elsker: Gud er jo den første og fornemste, mest ophøiede sandhed, og aanden alene erkjender sandheden; Gud er ogsaa den mest ophøiede hellighed og indbegrebet af alle goder, og viljen alene kan besidde og tilegne sig dette.

(Nødvendigheden af kristeligt sindelag og handlesæt for hele det menneskelige samfund. *)

Dette gjælder om det enkelte menneske; men det gjælder ogsaa om *det menneskelige samfund*, om familien og ikke mindre om staten. Thi samfundet har jo ikke sig selv til formaal og sidste endemaal, og mennesket er ikke til for samfundets skyld, men samfundets formaal bestaar i, at det skal være de enkelte medlemmer behjælpelig med at naa det maal, som Gud har sat for dem. Et borgerligt samfund altsaa, som vel gik ud paa at forskafe sine medlemmer jordisk velvære og alt, hvad der kan forskjønne livet og gjøre det behageligt, men paa samme tid forsømte at tage hensyn til Gud og hans hellige bud i henseende til styrelsen og alle offentlige anliggender, vilde uden tvil ikke opfylde sin bestemmelse og vilde kun være et retmæssig bestaaende samfund, hvad det ydre skin angaar, men ikke i virkelighed og i sandhed.

*) For at lette oversigten, angives her hovedindholdet af de forskellige afsnit.

Men en aabenbar kjendsgjerning er det, at de høiere, aandelige goder, som Vi har omtalt, og som ikke kan opnaaes uden religionens røgt og den stadige overholdelse af de kristelige bud, dag for dag miskjendes og ringeagtes mere og mere af menneskene; og det paa en maade, at det synes, som om tilbagegangen og forfaldet paa hine høiere goder omraade bliver større, jo større fremskridtet er paa det materiele livs omraade. Et bevis, som paa en ganske særegen maade giver dette tilkjende, har vi i den hob af spot og forhaanelser, som netop i vore dage saa hyppig og aabenlyst udslynges imod alt, hvad der hører catholicismen til, en haan og spot, som tidligere tider, der var gjennemtrængte af den kristelige religions aand, ikke kjendte noget til og heller ikke vilde have taalt.

Manges sjælefrelse er derfor udsat for de største farer; men ogsaa staterne og rigerne er truede og kan ikke undgaa at lide skade derved; thi hvor sederne og institutionerne ikke mere er kristelige, der vakler enhver menneskelig samfundsordens fundamenter. Til vern og beskyttelse for den offentlige orden og freden i samfundet bliver der ikke andet tilbage end den raa magt. Men hvem kjender og ved ikke, hvor afmægtig denne er, naar religionen ikke yder den sin bistand, hvorledes den vel egner sig til at avle trældomssind, men ikke glad lydighed, og hvorledes den skjuler i sig selv spiren til de værste omveltninger? Det er i høj grad sørgelige ting, som vort aarhundrede har erfaret i denne henseende, og vi ved ikke, om der forestaar os endnu værre. — Vor pligt er det derfor, selve tidsforholdene fordrer det paa den eftertrykkeligste maade, at vi søger frelsemidlerne, hvor de er at finde. Disse er: *anskuelser, som stemmer overens med kristendommens lærdomme, og et liv, som svarer til kristendommens forskrifter*, og det for de enkeltes saavel som for hele mængdens vedkommende. Dette alene kan bringe os hjælp mod de onder, som trænger sig ind paa os, dette alene kan beskytte os mod de farer, som forestaar.

Og Vi, ærværdige brødre, tør fra Vor side ikke lade noget være ugjort eller uforsøgt, som kan være egnet til atter at gjenoprette hint kristelige sindelag i tænke- og handlemaade blandt folkene. Allerede ved andre leiligheder har Vi gjentagne gange henledet opmærksomheden paa dette; men det forekommer Os gavnligt, at Vi i den nærværende rundskrivelse omtaler dette endnu udførligere, idet Vi paa en grundigere maade udtaler Os om de *pligter*, som tidsforholdene paalægger *katholikerne*. Vi er nemlig overbeviste om, at der er intet, som i høiere grad vil bidrage til velsignelse for nationernes almene vel, end netop den trofaste opfyldelse af disse pligter. Man synes i vore dage at drage alt i tvil, selv de vigtigste og helligste anliggender; og man kan derfor saare let blive vildfarende eller tvilraadig i henseende til det ene eller andet punkt. Vor opgave, ærværdige brødre, er det at lære og formane her, som tidsforholdene kræver det, forat alle maa finde sandhedens vei.

(Kjærlighed til kirken.)

Der er ingen tvil om, at der i henseende til det praktiske liv paahviler beklenderne af den katholske

tro *tafrigere og vigtigere pligter* end hine, som enten slet ikke eller kun tildels besidder denne træs ophoiiede goder. Da Jesus Kristus, vor frelses ophav, befalede sine apostler, at de skulde forkynde evangeliet for al skabningen, saa har Han ogsaa paalagt alle mennesker det som pligt, at de skulde tage imod og tro paa de lærdomme, som forkyndtes dem; og det var netop til overholdelsen af denne forpligtelse, at opnaaelsen af den evige salighed skulde være knyttet. „Den, som tror og bliver døbt, han skal blive salig; men den, som ikke tror, skal blive fordømt (Mark. 16, 16).“ Men enhver, der, som det var hans pligt, har taget imod den kristne tro, er derved uden videre ogsaa bleven et barn, en undersaat af kirken og følgelig et medlem af det herligste og helligste samfund, der gives, og som den romerske pave skal lede og regjere som det usynlige overhoveds, Jesu Kristi stedfortræder. — Naar vi nu allerede fra naturen af er forpligtede til at elske med særlig hengivenhed det samfund, i hvilket vi er fødte og opdragne, og det paa en maade, at enhver retskaffen borger ikke alene skal forsvare sit fædreland, men ogsaa, dersom det gjøres nødig, maa være beredt til med glæde at lide døden for det; hvor meget mere maa da ikke de kristne være kirken hengivne i kjærlighed og troskab! Kirken er jo dog den levende Guds hellige stad, Guds datter paa jorden, som, medens den foretager sin pilegrimsvandring hernede, ogsaa paa sin side opdrager menneskene for Gud og fører dem til saligheden i himlen! Naar vi da saaledes maa elske vort jordiske fædreland, som skjænker os vort dødelige liv, saa skylder vi aabenbart kirken langt inderligere kjærlighed, den, vi har at takke for det liv, som ingen ende skal tage; thi det er i sandhed billigt og ret, at vi giver de høiere, aandelige goder fortrinnet fremfor legemets goder, og at vore pligter overfor Gud ligger os mere paa hjerte end vore pligter overfor menneskene. — Forøvrigt tør vi jo heller ikke mis- kjende, at den overnaturlige kjærlighed til kirken og den naturlige kjærlighed til fædrelandet i grunden er tvillingsøstre, og begge har én og samme fader, nemlig Gud selv. En modstrid mellem begge er derfor egentlig ogsaa en umulighed. Vi tør og skal følgelig paa den ene side elske os selv, vise vore medmennesker velvilje, elske fædrelandet, i hvilket vi er fødte, og øvrigheden; men vi tør derhos ingenlunde glemme at elske kirken som vor moder og Gud selv med den inderligste kjærlighed, vi er istand til.

Dette er den naturlige orden i henseende til vore pligter. Men det hændes ikke sjældent, det være sig paa grund af tidernes ugunst eller menneskenes onde vilje, at denne orden vendes om. Det forekommer nemlig, at pligterne, som borgerne har overfor staten, synes at staa i modstrid med de pligter, som den kristelige religion paalægger dem. Dette har sin grund i, at hine, som staa i spidsen for staterne, endnu ikke agter kirkens hellige myndighed eller gaar ud paa at gjøre den til en tjener for sine formaal. Dette er aarsagen til tvedragten. Her sættes ogsaa mangan en mands dyd paa prøve. Der er en dobbelt myndighed tilstede, to slags og hinanden modsigende befalinger

gives der borgerne: begge kan de ikke adlyde; thi „ingen kan tjene to herrer (Matth. 6, 24);“ medens han adlyder den ene, maa han forsømme den anden. Men hvilken af disse to herrer skal man adlyde, naar deres bud staar i modstrid med hinanden? Derom kan der ikke herske nogen tvil. Utilladeligt er det i sandhed at blive pligterne mod Gud utro af kjærlighed til menneskene; en synd er det at overtræde Kristi lov for at adlyde en eller anden jordisk øvrighed eller at opofre kirkens rettigheder for ikke at give det udseende af, at man miskjender en verdslig lov. „Man maa adlyde Gud mere end mennesker (Ap. gj. 5, 29).“ I et saadant tilfælde maatte enhver stedse og uden tøven give det samme svar, som Petrus og de øvrige apostler gav den øvrighed, som forlangte utilladelige ting af dem. Ganske vist tør en overbevisningstro kristen hverken i krig eller i fred lade sig overgaa af nogen anden i henseende til fædrelandskjærlighed; ikke desto mindre maatte han dog være beredt til hellere at lide alt, endog døden, end blive en forræder mod Guds og hans kirkes hellige sag. — Men de, som ikke vil billige en saadan anskuelse i henseende til pligterne eller maaske endog brændemerker som ulydige og oprørere alle trofaste katolikere, der handler herefter, de ved ikke, hvad lovene egentlig er, hvorom de taler, og hvad der *lovlig og med rette* hører til, forat saadanne bestemmelser virkelig tør gjøre fordring paa lovskraft. Hvad Vi her berører, det er eder bekjendt, og Vi har gjentagne gange talt derom. En lov er aabenbart dog ikke noget andet end en anordning, som den retmæssige myndighed i overensstemmelse med fornuftens grundsætninger har udstedt til det almene vels fremme. Men kun den myndighed er retmæssig, som stammer fra Gud, den første og øverste hersker, som alene kan give et menneske magt over et andet menneske; der kan aabenbart heller ikke være tale om overholdelse af de af forstanden dikterede grundsætninger, hvor sandheden og den guddommelige lov bliver krænket; endelig kan det, som staar i modstrid med det højeste og uforanderlige gode og fjerner menneskene fra Guds kjærlighed, sandelig heller ikke være i virkeligheden til gavn for nogen.

Vel er altsaa den *jordiske øvrigheds* magt og anseelse ærværdig i de kristnes øine; vel ser de i den, selv om dens bærer skulde være mindre værdig, en vis afglans af den guddommelige magt og majestæt; vel ligger det netop dem paa hjerte at ære og følge lovene, ikke af blot og bar frygt for straffen, men for deres samvittigheds skyld; „thi Gud har ikke givet os frygts aand (II Tim. 1, 7).“ Men naar statslovene aabenbart afviger fra den guddommelige lov, naar de staar i modstrid med den kristelige religions og kirkens love, naar de krænker selve Jesu Kristi autoritet i hans øverste stedfortræder og yppersteprest, da er det uret at adlyde dem, pligt at staa dem imod, og det ikke blot i kirkens interesse, men ogsaa i selve statens udtrykkeligste interesse, til hvis fordærvelse jo alt det maa bidrage, som sker til skade for religionen. Men heraf fremgaar det ogsaa klart, hvor ubilligt det er at anklage hine, som hylder disse anskuelse, for opsætsig-

hed; thi det er klart, at de ikke negter øvrigheden og sit lands love den pligtskyldige lydighed, men at de kun i hine sager ikke følger sig efter dem. i hvilke disse ingensomhelst myndighed har, eftersom det er anordnet uden berettigelse fra Gud og imod Guds vilje, og derfor hverken er ret eller lov. Dette er, ærværdige brødre, som I ved, ogsaa den hellige apostel Paulus's lære. I sit brev til Titus formaner han de kristne til „at være fyrster og øvrigheder underdanige og at lyde deres bud“; men idet han saa tilføier: „til al god gjerning skal de være redebonne (Tit. 3, 1),“ giver han at forstaa, at naar menneskenes love indeholder noget, som strider imod Guds lov, det da baade er ret og pligt ikke at adlyde dem. Ogsaa apostelfyrsten har med frimodighed svaret dem, som vilde indskrænke hans frihed til at forkynde evangeliet: „Døm selv, om det er ret for Gud at lyde eder mere end Gud; thi vi kan ikke andet end tale om det, som vi har seet og hørt (Ap. gj. 4, 19. 20).“

Vort jordiske fædreland tør og skal vi altsaa elske, men mere end dette vort himmelske; menneskenes love skal vi adlyde, men aldrig tør vi derfor paa nogensomhelst maade træde Guds rettigheder for nær; dette er de kristnes hellige pligt, dette er ogsaa deres første og fornemste pligt, fra hvilken alle andre udledes. Vor guddommelige frelser har jo ogsaa sagt om sig selv: „Jeg er dertil født og dertil kommen til verden, at jeg skal vidne om sandheden (Joh. 18, 37).“ Og fremdeles: „Ild er jeg kommen at kaste paa jorden, og hvad andet ønsker jeg, end at den antændes (Luk. 12, 49).“ Erkjendelsen af denne sandhed er den menneskelige aands herligste pry, og den glade omfattelse af dette bud er den menneskelige viljes højeste gode. Og heri ligger netop ogsaa de kristnes sande liv og egte frihed. Men omsorgen for denne sandhed og dette herlige gode er af Jesus Kristus for alle tider bleven anbeføjet til kirken, og med den moderligste, ømmeste kjærlighed har kirken hidtil opfyldt sit hverv og vil ogsaa for fremtiden opfylde det.

(Kampen mod kirken.)

Men hvilken *heftig kamp* er der ikke desto mindre netop i vore dage optændt mod kirken! De menneskelige videnskaber har i vore dage opdaget meget, som hidtil var indhyllet i mørke, og opfundet meget, som kan være til nytte for vort liv hernede; i sin forfængelighed har menneskene saa troet, at de ikke mere trængte en højere magt og derfor heller ikke den guddommelige lov. De har derfor ment at turde anmasse sig det herredømme, som ene og alene tilkommer Gud; de har troet at finde i sig selv og i sin blotte natur midlet og normen for erkjendelsen af enhver sandhed; de har søgt at udlede sine religiøse pligter af naturen alene og at føre dem tilbage alene paa naturen. De kjender derfor ikke nogen overnaturlig, guddommelig aabenbaring, de vil intet vide om lydighed mod en kristelig morallov og mod kirken, ingen lovgivende myndighed og ingen rettigheder tilkjender de kirken, ja der er efter deres mening ikke engang plads for kirken i statens institutioner. Med

disse anskuelser gjør de sig al mulig umage for at vinde stilling og anseelse i det offentlige liv og at rive de offentlige embeder til sig, fordi de er overbeviste om, at det paa den maade snarere lykkes dem at omdanne nationernes love og anskuelser og seder efter sin egen tænkemaade. Aabenlyst og hemmelig gaar de derfor ogsaa frem imod den katholske kirke; og medens de forunder alle, selv de fordærveligste vildfarelser, al mulig frihed, lægger de kun altfor ofte bekjendelsen af den kristelige tro i lænker og baand.

(Hold fast ved og forøg din tro.)

Under disse sørgelige forhold maa alle kristne fremfor alt være betænkte paa og drage omsorg for med ængstelig omhyggelighed at bevare den hellige tro i sine egne hjerter og navnlig stedse at være udrustede mod en falsk videnskabs bedrageriske og falske slutninger. Af ganske særlig nytte og i høi grad tidssvarende forekommer det Os at være her paa det mest indtrængende at anbefale til alle, i forhold til de talenter, som Gud har givet dem, et flittigt studium af troens sandheder og af alt det, som paa nogensomhelst maade staar i forbindelse dermed. Og da troen ikke alene skal blomstre til enhver tid i vore hjerter, men ogsaa stedse vokse, minder Vi om, at vi ikke tør høre op med at bede med apostlerne ydmygt og indstændig til Herren: „Forøg os troen (Luk. 17, 5)!“

(Troens frimodige bekjendelse.)

I denne henseende gives der nu *pligter*, som til enhver tid maa ligge alle kristne paa hjerte, men ogsaa saadanne, som navnlig paahviler os i vore dage. Om det ogsaa stadig var kirkens sag at søge Guds ære og at fremme menneskenes frelse og derfor at forkynde sandheden og at fjerne enhver vildfarelse fra hjerterne, saa er dette dog ganske særlig tilfældet i vore dage, hvor falske og vrang anskuelser af enhver slags har fundet saa stor udbredelse. Rigtignok er troens forsvær i første linje deres sag, som Gud har gjort til forstandere i sin kirke; men ogsaa „enhver almindelig kristen er forpligtet til at bekjende troen, at undervise eller styrke andre i den og at tilbagevise de vantroendes angreb (Thom. af Aquin, 2. 2, qu. 3, art. 2, ad 2.).“ At vige for fienden eller at tie nu, hvor der allevegne lyder saa høie skrig imod sandheden, det er feighed eller ogsaa deres sag, som drager sandheden i tvil. Under alle omstændigheder er det beskjemmende og en fornærmelse mod Gud, fordærveligt for den enkeltes og hele mængdens sjælefrelse, gavnligt alene for troens fiender, hvis mod og forvovenhed kun styrkes og forøges ved en saadan fremgangsmaade. Fremdeles er det jo ogsaa sædvanligvis saare let at gjendrive alle de falske beskyldninger mod kirken og alle fordommene imod den; med lidt anstrengelse lykkes det stedse. Men desto uforsvarligere er derfor ogsaa den *ladhed*, som Vi taler om. Og er det dernæst maaske ikke enhver pligt ogsaa i det ydre med frimodighed at bekjende, hvad han erkjender og tror paa som kristen? Denne frimodighed alene er ofte allerede til-

strækkelig til at bryde fiendernes overmod. Og endelig er den kristne jo dog ogsaa født til kamp; og jo hedere kampen er, desto sikrere er ogsaa med Guds hjælp seiren. „Vær frimodig: jeg har overvundet verden (Joh. 16, 33).“ Det er vel sandt, at Han, som har grundlagt og opholder kirken, Jesus Kristus, ikke trænger menneskers hjælp for at føre den til seier; men ikke desto mindre har Han villet, at vi for at opnaa frelsens frugter, som Han har erhvervet, ogsaa fra vor side maa medvirke. Og dette er ingenlunde et tegn paa hans svaghed, men et bevis paa hans uendelige godhed.

Denne pligt fordrer først og fremst af os, at vi *aabent og frimodig bekjender den katholske tro* og efter evne og kræfter drager omsorg for, at ogsaa andre lærer den at kjende. Det er jo en bekjendt sag, at der ikke gives nogen værre fiende af den kristne tros sandhed end uvidenhed om den. Det er for det meste tilstrækkeligt, at den forkyndes og bliver rigtig forstaaet, forat den naar til seier; og overalt, hvor der findes en oprigtig og fordomsfri aand, nødes en saadan aand ogsaa til at anerkjende den kristne tro. Rigtignok er troen selv en særegen gave af Guds naade og godhed; men sandhederne, som den har til gjenstand, bliver dog sluttelig ifølge tingenes sedvanlige orden kun derved bekjendte, at de forkyndes: „Hvorledes skal de tro paa Den, om hvem de ikke har hørt? eller hvorledes skal de høre, uden der er nogen, som forkynder? . . . Altsaa kommer troen derved, at man hører; men at man hører, sker ved Guds ord (Rom. 10, 14. 17).“ Da troen altsaa er uundgaelig nødvendig til frelse, er det ogsaa nødvendigt, at Guds ord bliver forkyndt. Rigtignok paahviler omsorgen for at prædike og undervise formedelst guddommelig ret kirkens lærere, dem nemlig, som „den Helligaand har sat til at styre Guds kirke (Ap. gj. 20, 28)“, navnlig den romerske pave, Kristi stedfortræder, den øverste magthaver i Kristi kirke og forkynderen af det, som vi skal tro og gjøre. Dog skal ingen mene, at ikke ogsaa de sedvanlige troende og fremfor alt hine, som Gud har udrustet med særegne aandens gaver, er forpligtede til at vise sine talenter og sin sjæleiver i denne henseende og, naar det er nødvendigt, uden derfor at anmasse sig den egentlige lærers stilling, at blive ligesom et ekko af det, som de selv har hørt, og at meddele det til andre. Denne de almindelige kristnes deltagelse og virksomhed i troens forkyndelse forekom jo ogsaa det vatikanske koncils fædre at være ikke alene nyttig og ønskelig, men endog nødvendig. „Vi formaner“, saaledes siger de, „alle kristne, navnlig hine, som indtager en eller anden fremragende stilling eller virker som lærere, vi besverger dem for Kristi kjærligheds skyld og byder dem i kraft af den samme herres og frelsers myndighed, at de bestræber sig for og anvender alle sine kræfter paa at holde enhver vildfarelse borte fra den hellige kirke og at udbrede troens rene lys (Constit. *Dei Filius*).“ Vi tør her ei heller glemme, at alle er istand til at udbrede den katholske tro, navnlig ved sit eget eksempel paa et med troen overensstemmende liv og ved sin egen bekjendelse af troen.

Blandt pligterne, som vi har overfor Gud og kirken, staar den altsaa øverst, at vi alle efter evne og kræfter bestræber os for at *udbrede den kristelige sandhed* og at *forsvare den overfor de modsatte vildfarelser*.

(Fortsættes.)

Thi dit er riget o. s. v.

Det vækker mangen protestants undren, ja forargelse at høre katolikkerne slutte fadervor med de ord: „... men frels os fra det onde. Amen“ og ikke tage ordene: „Thi dit er riget, magten og æren i evighed“ med. Denne undren skriver sig blot fra mangel paa kjendskab til sagens egentlige stilling, nemlig fra uvidenhed om, hvilken bedemaade der er den oprindelige: den, lutheranerne bruger, eller den, vi andre bruger.

Fadervor staar kun paa to steder i bibelen, nemlig Matth. 6, 9—13 og Luk. 11, 2—4. Slaar man op paa sidstnævnte sted, vil man saavel i de protestantiske som i de katolske bibler, saavel i den græske urtekst som i oversættelserne finde, at ordene: „Thi dit er riget o. s. v.“ ikke staar der. Slaar man derimod op paa førstnævnte sted, da vil man ikke finde en slig overensstemmelse. De nu gjængse norske og danske protestantiske oversættelser har hos Matth. 11 de omtalte slutningsord; den katolske bibel derimod har dem ikke. Hvem har saa ret?

Matthæusevangeliet er skrevet paa græsk eller maaske paa hebraisk; i hvert fald eksisterer det nu ikke paa hebraisk, og græskens behandles som urtekst. Hvad siger denne da? Professor Constantin Tischendorf, den protestantiske lærde, der har skaffet sig verdensberømt navn ved sine bibeludgaver i grundsproget og den ledsagende tekstkritik († 1874), udgav ogsaa det nye testament efter den saakaldte sinaitiske kodex, som man i 1859 havde opdaget i st. Katharina-klostret paa Sinai bjerg. Denne bibelkodex kalder han selv for *omnium antiquissima*, den ældste af alle, medens han regner den i Vatikanet opbevarede for den næst-ældste. Sidstnævnte holdes dog almindeligvis for det ældste haandskrift af alle, idet man mener, det er fra første halvdel af 4de aarhundrede.

Ser vi saa efter i Tischendorfs udgave af den sinaitiske kodex, saa slutter Matth. 6, 13 med ordene: „Men frels os fra det onde.“ Ordene: „Thi dit er riget o. s. v.“ staar der ikke det mindste af. Denne tilføjelse staar kun nede i de kritiske anmerkninger nævnt. I det vatikanske haandskrift eksisterer tilføielsen ikke heller.

Den katolske bibel er den saakaldte *Vulgata*, som paa pave Damasus I.s opfordring blev udarbejdet af den lærde forsker og kritiker st. Hieronymus i 383 og erhverver sig des større agtelse blandt de lærde, jo videre forskningerne skrider frem. Denne stemmer fuldstændig overens med de forhaandenværende ældste græske haandskrifter og vidner, at „Thi dit er riget o. s. v.“ er en tilføjelse, som har lusket sig ind ved afskriveres feil i nogle bibelhaandskrifter, og som altsaa kristne, der vil have Herrens bøn uden paaahæng, maa udelade.

Tager man de nu gjængse lutherske katekismer, saa staar deri fadervor med den negte tilsætning. Men gaar vi tilbage og tager Luthers egen katekismus, den, han selv forfattede og udgav, da er det ikke saa. I hans „Lille katekismus“ [Se Die symb. Bücher der evang.-luth. Kirche, Stuttgart 1860, pg. 361] følger umiddelbart efter 7de bøn — „Sondern erlöse uns vom Übel, men frels os fra det onde“ — ordet „Amen“. Ligeledes i hans „Store katekismus“ [Se sammesteds pg. 383 og 483]. Om den nu brugte tilføjelse har Luther ingensteds et eneste ord.

Man faar altsaa lade undren og forargelse fare og vedgaa, at man — ligesom tilfældet saa ofte er — af uvidenhed har gjort katolikkerne uret.

En ny dissenterlov.

Forholdet, i hvilket de kristne i Norge, som ikke hører til statskirken, staar i til staten og statskirken, var hidtil i det væsentlige ordnet ved dissenterloven af 16de juli 1845, som kun for enkelte punkters vedkommende blev ændret ved lov af 6te juli 1887 angaaende ed, ved lov af 29de juni 1888 angaaende udmeldelse af statskirken og de to skolelove af 26de juni 1889. Allerede kort tid efterat dissenterloven var udstedt, gav der sig klager luft imod den, og man krævede større frihed i religionssager. Især klagede dissenterne over, at de med sine penge maatte bidrage til den lutherske statskirkes formaal, at de maatte gjøre visse anmeldelser hos statskirkens prester, men navnlig over, at deres egne prester var indskrænkede med hensyn til at foretage brudevielser.

Det være sagt til vore statsmyndigheders ros, at de ikke var døve for disse klager. Foreløbig bestræbte de sig gjennemgaaende for største skaansomhed og forekommenhed i at gjennemføre lovene, og derefter gav den lovgivende magt allerede i aaret 1859 sig til en grundig revision af loven. Det var ikke noget let arbejde. Utallige raadslagninger holdt man, og beretningerne om disse fylder hele bind. Ved at gjennemlæse de vedrørende, og tilgjængelige aktstykker har vi med stor glæde bemærket, at saanær alle de, der havde sagen i sin haand, i principet var villige til at indrømme dissenterne størst mulig religionsfrihed. De gik frem efter den grundsætning, som den til undersøgelse af spørgsmaalet nedsatte anden kgl. kommission i 1879 opstillede: „Be- stræbelsen bør gaa ud paa at istandbringe en lov, der giver dissenterne fuld frihed til inden ærbarheds grænser at ordne sine egne indre anliggender, og som, hvor det gjælder at afgrænse deres rettigheder og forpligtelser lige overfor statskirken og det borgerlige samfund, søger at gjøre ret og skjel til begge sider og at indføre gjensidighed og ligelighed i vilkaarene.“

Hvad der lagde betydelig hindring iveien for at sætte den rosværdige hensigt iverk, var, at paa den ene side anerkjender landets grundlov den lutherske kirke som statskirke og forholder dissenterne visse rettigheder, f. eks. retten til at opnaa visse embeder, og paa den anden side har adskillige dissentermenigheder en saa elementar indretning og kræver et saadant lav-

maal af uddannelse hos sine prester eller forstandere, at man tog i betænkning at indrømme dem visse rettigheder, saasom at føre protokollerne over den civile status, uden samtidig at forbeholde staten ret til officielt at anerkjende paagjældende prester eller forstandere. Havde man overalt fundet saa stor garanti som hos den fast organiserede katholske kirke, vilde man neppe have gjort sig bekymring i saa henseende.

To kgl. kommissioner, kirkedepartementet, regjeringen, kirkekomite, odelsting, lagthing og storthing har aarevis arbeidet paa at overvinde disse vanskeligheder, og man spurgte alle de paa nogen maade interesserede styrelser og selve de bestaaende dissentermenigheder om sin mening; og saa omsider kunde da regjeringen ved begyndelsen af indeværende storthingssamling forelægge et udkast, der indeholder resultatet af alle de foretagne arbejder. Ganske vist kan vi ikke sige, at udkastet indeholder alle vore berettigede ønsker; men gjerne indrømmer vi, at det paa nogle faa punkter nær indeholder, hvad der under de nærværende forhold lader sig opnaa. Naar engang de sneverhjertede bestemmelser, som forfatningen endnu har beholdt, forsvinder — og vi venter af vore lovgiveres sunde forstand og gode vilje, at ogsaa det vil ske om ikke altfor lang tid — da vil uden tvil ogsaa vore øvrige ønsker blive opfyldte, og Norge vil da kunne rose sig af, hvad angaar religionssagen, at være en af verdens mest frisindede stater, i dette ords sande betydning.

For at gjøre vore læsere det nye udkasts betydningsfuldhed klar, skal vi aftrykke det i næste nr. og jevnføre med det den nugjældende dissenterlov ledsaget af nogle bemærkninger. Vi skal endnu gjøre opmærksom paa, at meget, der naar man tager lovforslagets ordlyd, synes haardt, forsvinder, saasnart man udaf de ledsagende aktstykker erfarer, hvilken hensigt der ligger til grund for teksten. I dem udtaler sommetider selve de herrer, der har udarbejdet lovforslaget, indirekt sin beklagelse af, at de ikke er slupne ud over visse vanskeligheder ved udarbejdelsen af teksten, men erklærer ligefrem, at somme udtryk, der i og for sig kunde tillade en snevrere udlæggelse, er at tage og at anvende i sin mildeste forstand. Og enhver véd, at den udøvende magt ikke blot maa tage hensyn til selve ordlyden, naar den skal fortolke love, men ogsaa til ordlydens historie.

R e k r u t e n

af
Hendrik Conscience.

(Fortsat.)

Efter en god halv times taushed sagde soldaten pludselig med smerteligt aandedræt:

„Trien, stans, jeg kan ikke mere!“

„Jeg orker heller ikke mere,“ svarede pigen uden at se sig om. „Vi vil sætte os ned og hvile og inat sove derborte i landsbyen.“

„Stans dog, kjære Trien!“ bad den blinde.

„Vi er ganske nær gaarden, bare nogle faa skridt. Jan: der er et smukt bøgkrat, hvor vi kan sidde i skygge.“

„Kjære, lad os gaa fort!“

Hun tog ham ved haanden og førte ham til den lille bøgeskov, hvor hun lod ham sætte sig.

Bag det sted, hvor soldaten og hans ledsagerinde befandt sig, var der en løvhytte. Her sad en mand og læste i en bog. Han maatte være meget gammel; for han havde mange rynker i ansigtet, og de faa haar, der ligesom en krone syntes at pryde hans hoved, var hvide som sne. En lige op til halsen knappet frakke og et ordenstegn paa brystet syntes at tyde paa, at han var en gammel officer, der havde søgt sin afsked.

Da han hørte de to reisendes raslen bag sig, vendte han sig om og saa gennem løvet en soldat og en bondepige med en ransel paa ryggen.

Dette syn overraskede ham i begyndelsen; dog tænkte han, at det var en søster, som ledsagede sin broder hjem og af kjærlighed til ham havde tage hans byrde paa sig. Ikke desto mindre beundrede han dette bevis paa hengivenhed og smilte med venlig deltagelse, medens han betragtede de to unge mennesker.

Trien havde imidlertid sat sig hen til den blinde og sagde til ham:

„Jan, du er saa stille og nedslaaet! Hvad feiler dig? Du er træt, ikke sandt? Det gaar nok over, skal du se.“

Da hun ikke fik noget svar, fortsatte hun med venlig tone:

„Vær kun ved godt mod og tænk paa, at vi imorgen vil være hjemme. Lad os holde ud endnu disse tre mil, saa er vi i vor landsby. Naar vi imorgen tidlig bryder op, kan vi tilbagelægge den korte vei som en spadsertur. Vi har dog grund til at være tilfredse. Thi det er dog virkelig en stor lykke, at jeg kunde bringe dig med hjem fra soldaterne. Og hvad det øvrige angaar, saa skal nok jeg sørge for, at livet ikke skal blive dig saa surt, min kjære Jan. Hvorfor taler du da ikke?“

Ynglingen drog et dybt suk og sagde:

„Mit hjerte banker, og mine øine svier; lad mig faa lov at hvile.“

Nogle øieblikke hengik, uden at pigen afbrød tausheden. Men lidt efter lidt begyndte hun at mene, at det heller var bedrøvelse end udmattelse, der nedtrykte hendes ven. Edelmodig betvang hun sin egen smerte for at indgyde den blinde trøst og sagde med venlig tone:

„Men Jan, du er da sikker paa, at du har seet mig? Det faar mig til at tro, at du endnu ikke er ganske blind paa det venstre øie, omendskjønt du nu atter ingenting ser. Det er bare heden, som har øget betændelsen i dine øine. Vær taalmodig, til vi kommer hjem. Vi vil sælge noget korn og hente doktoren fra Wyneghem. Han vil nok gjøre dig frisk. Han har gjort mange undere paa folk, som i flere dage laa ligesom døde. Tænk dig, imorgen skal vi være hjemme hos din mor, hos bedstefar og Pauwken; tænk, hvor herligt det skal blive at sige dem goddag. Naar du nu faar hvilet ud, vil det ikke svie mere i øinene dine, og du vil atter se lidt. Naar vi kommer til lindetræet, saa opsender vi en takkebøn til vor kjære frue

for hendes store barmhjertighed. Tvil ikke paa, Jan, at hun har hørt mig og vil. . . Hvad er det? Jeg ser blod paa den ene strømpen din. Ve mig! Og du ulykkelige, hvorfor siger du ikke noget derom?"

Hastig drog hun skoen og strømpen af ham og tørrede blodet af foden med sit hvide lommestørklæde. Derpaa vilde hun til at sige til ham, at det kun var et ubetydeligt saar. Men neppe havde hun slaaet øinene op, før hun skjalv som et aspeløv og raabte ængstelig:

"Hvordan er det fat med dig, Jan? Du bliver saa bleg!"

"Aa, jeg ved ikke, kjære Trien. Mit hjerte brister; det er, ligesom jeg skulde dø. . ."

Han skjalv over hele legemet; hans hoved sank afmægtig ned paa hans skuldre, og hans arme faldt slappe ned paa græsset.

Trien skreg nogle uforstaaelige ord og lagde sine hænder paa hans blege kinder og vilde løfte hans hoved op, idet hun fuld af fortvivelse raabte:

"Jan, Jan! — Ak, den ulykkelige! Han er død! Vand! Hjælp, hjælp!"

(Fortsættes.)

Indenlandske efterretninger.

Søulykker. Bark „Monarch“ fra Skiensfjorden, med fører og 12 mand, antages at være gaaet tilgrunde med hele besætningen. — Damper „Ydun“ af Bergen er forlist ved Vestindien den 12te ds. Mandskabet reddedes. — Bark „Ebenezer“ af Mandal er seilet isænk ved Liverpool.

Et hvalfangermøde i Tønsberg kom til det resultat, at fredning af hval ingen betydning har for fiskeriet, og at den derfor, af hensyn til hvalfangerne, bør ophæves.

En blæksprutte blev nylig dræbt i Kaafjorden. Dens krop med hoved var 180 cm., armene fra 1 til 4 meter; den havde omtrent 10 ltr. lever.

Drukne. I raaken ved Engvigodden omkom isøndags en mand og hans voksne søster. — Paa Moservandet ved Stavanger druknede ved skøiteløbning ionsdags to 13-aars gutter. I det hele kræver isen baade hos os og i vort naboland fortiden mange ofre. — Uforsigtig kjelkeagning volder ogsaa adskillige ulykker i den sidste tid, men det gaar dog vanskelig paa livet løs; oftest gaar det ud over benene, somme-tider over arme og hoved med.

Fiskeriet ved Lofoten tegner godt, og priserne er stigende. — Paa vestkysten er glimrende fiske af vaarsild; men mængden og mangel paa kjøbere har bragt prisen ned til en meningsløshed — 1 kr. for ca. 30 snese.

Ofoten-Luleå-banen. Arbeiderne vil nu faa sit tilgodehavende, 48,070 kr., med 4 pct. rente, idet det engelske selskab kjøber til fuld pris deres fordringer paa entreprenørerne.

Udenlandske efterretninger.

I det nye kvarter af Neapel styrtede en næsten fuldført bygning sammen ilørdags. Hvormange af de

tilstedeværende arbejdere der har fundet døden, vides endnu ikke bestemt; det er vel omkring et halvt snes.

Kongeparret kommer hertil den 11te mars. Det danske kronprinspar ankom paa besøg til Stockholm imandags, og fik begejstret modtagelse.

Under et skuespil styrtede i Castiglione della Valle gulvet ned; 16 mennesker dræbtes, og et halvt hundrede kom tilskade.

Eieren af den eksploderede **patronfabrik** i Antwerpen, Corvilain, var idømt 2 aars fængselstraf, appellerede og fik 5½; ogsaa blev samtlige skadeserstatninger forhøiede.

Det engelske parlamentsmedlem, **mayor**, jøden Isaacs, har været gjenstand for et revolveroverfald af en veninde, med hvem han havde slaaet op, og som benyttede bekjendtskabet til at aftvinge ham anvisninger paa penge. Hans vægning kostede ham brugen af 3 fingre.

Kolera gjør i Persien en rig høst; russerne stræber at lukke sin kaukasiske grænse for den skrækkelige gjest.

Stanley har forelagt det engelske parlament en beretning om sin reise. Deri siger han, at reisen har kostet 315 af ekspeditionens deltagere livet. Hvor mangfoldige af beboerne i de egne, ekspeditionen drog igjennem, der har maatte lade livet, er der ingen opgave over.

Slangebid har i afvigte aar gjort det af med 1165 mennesker i Indien.

En **eksplosion** i kulgruberne ved Decize har overrasket arbeiderne, af hvilke ca. 40 er blevne dragne frem som lig.

En **ildebrand** i Norshwood (Pensylvanien) lagde et dusin huse i aske, 4 mennesker indebrændte. — I Portland (Maine) er en hel firkant af huse nedbrændt. — Universitetet i Toronto (Kanada) er brændt med et bibliotek paa 35.000 bind.

Et **sneskred** har ødelagt en stor del af Burke i Idaho; 9 personer omkom, skjønt man havde beredt sig paa lavinen.

Ved et **sammenstød** i Kanalen sank dampskibet „Deeside“; 7 mand druknede.

4 smaapiger og de tos forældre **drukne** samtidig under skøiteløbning ved Kingston (New-York).

Stadttheatret i Amsterdam er itorsdags ødelagt af ild.

Blandinger.

Nordamerikansk andagt. Edison fortæller i „Harpers magazine“ en oplevelse fra den dag, han som avisgut solgte „Detroit Free Press“ paa jernbanen i Michigan og bragte folk nyheden om slaget ved Pittsburg. „Af episoder fra denne tur kan jeg endnu fortælle, at toget engang holdt i nærheden af en kirke, der var fuld af tilhørere. Jeg steg ud af toget og udraabte min nyhed. Da løb alle andægtige — og presten med — ud af kirken og sloges om mine aviser.“

Uregelmæssigheder ved bladets tilstilling bedes uopholdelig meldte til ekspeditionen, Akersveien 4.

Tøffelmager **Bruce-Kristiansen** er tilflyttet Brogaden 15, 3dje etage.